

Одробінський Ю.В.,

кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри дизайну
ВП «Миколаївська філія Київського
національного університету культури
і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

ПОНЯТТЯ НАТХНЕННЯ В ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДИЗАЙНЕРА

В системі організації освітнього процесу для здобувачів спеціальності «Дизайн» важливим аспектом професійного зростання є процес творчо-виконавської діяльності. Специфіка цієї діяльності передбачає послідовний творчий процес для ефективного засвоєння фахових компетенцій студента, а отже, повинен враховувати різні методи і форми стимулювання до творчості та мати багатокомпонентну структуру навчання.

Треба зазначити, що для творчої роботи на лабораторних та практичних заняттях, вимагають від студентів не лише базових знань з лекційних курсів, а й постійного саморозвитку та самовдосконалення.

Сфера дизайну, як в процесі навчання, так і в професійній фаховій діяльності, постійно потребує нових ідей та проєктних рішень, що звичайно призводить поступово до втомленості, зниження результатів та втрати бажання, а іноді, переходить до депресивного стану і психічних розладів у студентів, тому всі шукають якогось натхнення.

Основа нашого дослідження – це спроба проаналізувати та визначити роль і особливості натхнення в організації творчо-виконавській діяльності на прикладі професійних фахових завдань дизайнерів.

Філософський словник за ред. В. І. Шинкарука висвітлює поняття натхнення, як особливий стан творчої людини, який характеризується, з одного боку, високою продуктивністю, з другого боку — величезним підйомом і напругою [4]. Іншими словами, натхнення — це піковий стан діяльності, пов'язаний із швидким вирішенням поставлених завдань і не може мати постійну форму даного стану [8].

Але, на нашу думку, натхнення – це не піднесений настрій в роботі або мимовільний стан ефективної творчої діяльності, якого чекають усі творчі люди, а результат покрокової стимуляції ідейно-образного мислення.

Коли використовується вислів «немає натхнення», то мається на увазі, що у людини немає нової ідеї, але насправді розробка нових проєктних рішень дизайнера у більшості випадків – це синтез багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів пов'язаних із безліччю чинниками стимуляції натхнення.

Стимуляція натхнення – це постійна поступова форма накопичення інформації та розвитку творчого мислення на основі мотивації, уяви та уявлення.

Розглядаючи детальніше стан натхнення, як основу створення інноваційних дизайн-рішень, слід сконцентрувати увагу на одночасну взаємодію конвергентного і дивергентного мислення у людини [1]. За теорією психолога Дж. П. Гілфорда конвергентне мислення відповідає за логіку, аналітику і систематизацію інформації, а також в дизайні, за ергономіку, креслення і техніку. Дивергентне мислення, навпаки, направлене до асоціативного і алогічного, базуючись на здатності генерувати нетрадиційні, інноваційні ідеї. Саме синтез цих творчих мислень та мотивації направляють до стимуляції натхнення.

До дивергентного мислення належать три їхні різновиди: це плавність – можливість знайти вдале рішення через велику кількість різних ідей (метод мозкового штурму [2]); гнучкість – можливість створення аглютинаційних асоціацій; оригінальність – можливість створення неформатних рішень [1].

У процесі творчого пошуку нових ідей головним чинником є обізнаність і багатовекторність знань та навичок в різних суміжних і несуміжних сферах науки, техніки, історії та літератури, апперцепційної пам'яті людини, вмінні спостерігати, фіксувати та аналізувати навколишнє середовище. Всі ці можливості інтелектуального навчання в форматі фахової освіти і самоосвіти обов'язково посилять стимуляцію творчого натхнення.

Важливою ознакою творчого пошуку, також є інтуїтивне або ціленаправлене залучення джерела натхнення (творчості) та внутрішніх аналогів за схожою темою. Джерело натхнення – це зовнішній об'єкт, предмет або суб'єкт, що залучений до вирішення внутрішніх поставлених завдань, тим самим відрізняючись від внутрішніх аналогів. Наприклад, джерелом натхнення може стати природне явище (вітер, дощ, сонячне затемнення тощо), фрагмент природи (соти, кора, листя тощо), будь-які оточуючі предмети та архітектурні елементи. Досить часто саме джерело натхнення як лейтмотив використовують дизайнери одягу для створення нових образів та концепт-рішень в матеріалі [7].

В дизайні середовища джерелом натхнення найчастіше стають фрагменти природи та біонічні форми, створюючи метамодерністичні архітектурні об'єкти, арт-об'єкти та скульптуру, що обов'язково зазначено у презентаціях проєктів та на концепт-колажах.

В дизайні графіки джерело натхнення у більшості випадків має назву референси [5]. Референси – це будь-який допоміжний візуальний статичний або динамічний (відео) образ, що залучається, як певна форма, для стилізації, трансформації і аглютинації та спостерігаємо в рекламній графіці, книжковій та журнальній ілюстраціях, створенні фірмового стилю (логотип, торгівельний знак, емблема). Особливо референси застосовується в шрифтових композиціях, типографіці та леттерингу. Саме поєднання шрифту і зображення завжди посилює концепт-ідею графічних робіт.

Слід також додати, що для різних живописних та графічних, декоративних та абстрактних композицій, джерелом натхнення часто виступають саме природні форми і явища: текстура і фактура дерева, каміння, тканина, хутро, метал, шкіра, скло, стихії тощо. Саме тому подібні завдання для студентів-дизайнерів залучають

до програми навчання курсів: «Композиція»; «Проектно-художня графіка»; «Проектно-технічна графіка»; «Дизайн проєктування» та інші.

Особливе значення для натхнення у дизайнерів займає пошук аналогів, що належить до внутрішнього формату творчої діяльності. Переглядаючи вже створені проєктні рішення із схожою темою, студенти роблять їх ретроспективний аналіз, визначають всі позитивні і можливо негативні фактори сприйняття, а потім створюють власне проєктне рішення без компіляцій та копіювання.

Ще однією складовою натхнення є мотивація. Мотивація – це спонукання до дії та стимуляція для здійснення ефективної діяльності [3]. До мотивації творчої діяльності можна віднести теорію очікувань В. Врума [3], згідно якої керівник (викладач) стимулює студента додатково винагородою за результативність, та теорію мотивації Дугласа Мак-Грегора [6], де для підвищення рівня працездатності створюється конкурентоспроможна атмосфера в групі (колективу) на основі змагання і винагороди за кращу ідею чи проєкт, або як формат залучення всіх студентів до участі у дизайн-конкурсах і заходах. Виходячи із визначених даних, всі чинники мотивації тут залежать від керівника (викладача), але неможливі без самомотивації студента.

Також, слід відзначити, що в психічному плані, стан натхнення може напряму бути пов'язаним із психічним станом людини у певний момент часу, де будь-які переживання або втома впливають на зниження або відсутність творчої мотивації, а піднесений настрій, навпаки, стимулює стан creation (створення), як творчого процесу пізнання оточуючого світу, створюючи нові ідеї та рішення щодо вдосконалення реальності.

Отже, базуючись на піках свого існування, натхнення черпає свої сили з багатьох факторів в основі яких, логічне та асоціативне мислення, багатовекторні знання і навички в різних сферах життєдіяльності людини, знання історії і літератури, вміння застосовувати апперцепційну пам'ять, спостерігати, фіксувати і аналізувати навколишнє середовище, мотивація і самомотивація.

Список використаних джерел:

1. Дивергентне і конвергентне мислення: що це таке та чим воно корисне в роботі? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://novarobota.ua/ua/articles-jobseeker/divergentnoe-i-konvergentnoe-myshlenie-chto-eto-takoe-i-chem-ono-polezno-v-rabote-486> – Назва з екрана. – Дата перегляду: 29.10.2023.

2. Мозковий штурм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D0%B7%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D1%88%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BC – Назва з екрана. – Дата перегляду: 28.10.2023.

3. Мотивація: від античності до постмодернізму: монографія / О. Г. Мачтакова. — О. : Атлант, 2013. — 210 с. : іл. — Бібліогр.: с. 201—210 (152 назви). — ISBN 978-966-2361-77-4)

4. Натхнення // Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. — Буенос-Айрес, 1961. — Т. 4, кн. VIII : Літери Ме — На. — С. 1068-1069. — 1000 екз.
5. Референс // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. — Т. 5 : П — С. — 736 с. — ISBN 966-7492-05-2.
6. Теорія мотивації Дугласа Мак-Грегора [Електронний ресурс]. — Режим доступу:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%94%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B0_%D0%9C%D0%B0%D0%BA-%D0%93%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B0 — Назва з екрана. — Дата перегляду: 30.10.2023.
7. Тригуб О.Л. Формотворчий аспект у створенні одягу з використанням технік декорування батик та печворк / О.Б., Жидких О.Л Тригуб // Art and Design.. — №2, 2018. — С 27-34.
8. Філософський словник / За ред. В. І. Шинкарука. — 2.вид., перероб. і доп. — К.: Голов. Ред. УРЕ, 1986.

Пак І.О.,

заслужений працівник культури України,
доцент за наказом кафедри музичного
та хореографічного мистецтва
ВП «Миколаївська філія Київського
Національного університету культури і
мистецтв», м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основні вимоги до змісту й організації освітнього процесу в Україні відображені у Національній доктрині розвитку освіти, де зазначено, що держава повинна забезпечувати підготовку кваліфікованих кадрів з урахуванням світових тенденцій освіти впродовж життя, соціально-економічних, технологічних та соціокультурних змін; формувати в педагога потребу і здатність до неперервної самоосвіти, професійного й особистісного розвитку. Таким чином, уже сам зміст цього документа засвідчує, що розвиток виступає ключовим поняттям загальної та професійної підготовки на початку ХХІ ст. Саме він визначає стратегічні орієнтири інноваційного поступу сучасної освіти.

Питання естетичного виховання особистості є актуальним для сучасного суспільства. Саме у формуванні людей з необмеженими творчим потенціалом, високим рівнем моральних принципів та розумово-вольовою активністю